

ZÁKON O EKOLOGICKÉ ÚJMĚ ZEJMÉNA VE VZTAHU KE KONTAMINOVANÝM MÍSTŮM A PROBLEMATIKA FINANČNÍHO ZAJIŠTĚNÍ

RNDr. Pavla Kačabová
Ministerstvo životního prostředí

Seminář „Řešení ekologických zátěží a kontaminovaných území, průzkumy znečištění, rizikové analýzy a možnosti financování nápravných opatření“

Ostrava, 21.4.2011

Ministerstvo životního prostředí
České republiky

Ministerstvo životního prostředí
Vršovická 65, 100 10 Praha 10
Česká republika

www.mzp.cz

OBSAH

- 1. Směrnice č. 2004/35/ES a z. č. 167/2008 Sb. - základní principy**
- 2. Směrnice č. 2004/35/ES a z. č. 167/2008 Sb. - finanční zajištění**
- 3. Současný text NV**
 - struktura
 - hl. principy
- 4. Hodnotící zpráva EK**
- 5. Souvislost ekologické újmy a SEZ**

Ministerstvo životního prostředí
České republiky

Ministerstvo životního prostředí
Vršovická 65, 100 10 Praha 10
Česká republika

www.mzp.cz

DŮVODY A PRINCIPY ELD

• Důvody

- mnoho znečištěných míst v EU
- zastavení poklesu biodiverzity
- odlišná povaha škod na ŽP od majetkových škod - absence vlastnického práva k některým složkám ŽP (*res nullius* – voda, volně žijící živočichové)

• Principy

- prevence škod
- znečišťovatel platí (*Polluter Pays Principle* – PPP)
- naturální restituce (primární náprava)
- objektivní odpovědnost (*strict liability*)
 - ✓ subjektivní odpovědnost (druhy a stanoviště)

Ministerstvo životního prostředí
České republiky

Ministerstvo životního prostředí
Vršovická 65, 100 10 Praha 10
Česká republika

www.mzp.cz

PŮSOBNOST ELD

1. Věcná působnost - negativní

- války, povstání, živelné události – zemětřesení, povodně...
- odpovědnostní režim dle mezinárodních smluv – jaderné škody, ropné znečištění moří...
- činnosti s hl. účelem obrany nebo mezinárodní bezpečnosti

2. Časová působnost

- ✓ ne škody před 30.4.2007
- ✓ škody vzniklé jako důsledek činnosti ukončené před 30.4.2007

Ministerstvo životního prostředí
České republiky

Ministerstvo životního prostředí
Vršovická 65, 100 10 Praha 10
Česká republika

www.mzp.cz

POUŽITÍ ELD

- **Vhodná**

- havárie průmyslových podniků nebo znečištění ŽP nebezpečnými látkami nebo odpady pocházejícími z jasně identifikovatelného zdroje

- **Nevhodná**

- plošné/difúzní znečištění, kdy nelze zjistit příčinnou souvislost, např.
 - ✓ umírání lesů jako důsledek kyselých dešťů
 - ✓ znečištění ovzduší způsobené dopravou
 - ✓ znečišťování vody dusičnany

Zákon č. 167/2008 Sb.

- **5. května 2008**

- podepsán prezidentem ČR

- **19. května 2008**

- publikován ve sbírce zákonů (částka 53)

- **17. srpna 2008**

- nabytí účinnosti (s výjimkou několika ustanovení)
- nevztahuje se na EÚ, ke které došlo před nabytím účinnosti zákona

„EKOLOGICKÁ ÚJMA“

- Nepříznivá měřitelná změna přírodního zdroje nebo měřitelné zhoršení jeho funkcí
- Projev přímo nebo nepřímo
- **Jedná se zejména o změnu na**
 - 1. vybraných chráněné druhích** volně žijících živočichů nebo planě rostoucích rostlin nebo **přírodních stanovištích**
 - 2. podzemních nebo povrchových vodách**
 - ✓ závažný nepříznivý účinek na ekolog., chem. nebo množstevní stav vody nebo na její ekolog. potenciál
 - 3. půdě**
 - ✓ znečištění, jež představuje závažné riziko nepříznivého vlivu na lidské zdraví
 - ✓ v důsledku přímého nebo nepřímého zavedení látek, přípravků, organismů nebo mikroorganismů na zemský povrch nebo pod něj

Ministerstvo životního prostředí
České republiky

Ministerstvo životního prostředí
Vršovická 65, 100 10 Praha 10
Česká republika

www.mzp.cz

Prováděcí předpisy k zákonu č. 167/2008 Sb.

- 1. Vyhláška MŽP č. 17/2009 Sb., o zjišťování a nápravě ekologické újmy na půdě** (§ 11 odst. 5 zákona, účinnost od 1.2.2009)
- 2. Vyhláška MŽP, kterou se stanoví chráněné druhy rostlin a živočichů** (§ 2 písm. b) bod 3 zákona)
- 3. Nařízení vlády k finančnímu zajištění** (§ 14 odst. 5 zákona, účinnost k 30.4.2011)

Ministerstvo životního prostředí
České republiky

Ministerstvo životního prostředí
Vršovická 65, 100 10 Praha 10
Česká republika

www.mzp.cz

SOULAD NÁVRHU NV S PRÁVEM EU

- **Čl. 14 odst. 1 ELD**

- MS mají přijmout opatření na podporu rozvoje nástrojů finančního zajištění
- včetně finančních mechanismů vhodných hospodářských a finančních subjektů
- **umožnit tak provozovatelům využití finančních záruk na pokrytí jejich závazků podle ELD**

§ 14 – FINANČNÍ ZAJIŠTĚNÍ (dle z. č. 167/2008 Sb.)

- **(1)** Provozovatel, vykonávající provozní činnost uvedenou v příloze č. 1 - povinnost zabezpečit finanční zajištění k náhradě nákladů
 - po celou dobu činnosti
 - úměrnost možným nákladům
- Hodnocení rizik
 - jednotlivých provozních činností
 - průběžná aktualizace v případě jejich významných změn

§ 14 – FINANČNÍ ZAJIŠTĚNÍ

(dle z. č. 167/2008 Sb.)

- **(2)** Bez zabezpečení finančního zajištění nelze vykonávat činnost uvedenou v příloze č. 1 k tomuto zákonu

Ministerstvo životního prostředí
České republiky

Ministerstvo životního prostředí
Vršovická 65, 100 10 Praha 10
Česká republika

www.mzp.cz

OSVOBOZENÍ OD FINANČNÍHO ZAJIŠTĚNÍ

- **§ 14 (3)**
 - na základě hodnocení rizik, že provozní činností může způsobit EÚ, jejíž náprava si vyžádá náklady **nižší než 20 000 000 Kč**
 - náklady vyšší než 20 000 000 Kč a provozovatel je současně registrován v Programu **EMAS** nebo má **certifikovaný systém environmentálního řízení** uznaný podle souboru norem ČSN EN ISO 14000
- **§ 14 (4)**
 - provozovatel, vypouštějící odpadní vody, které neobsahují nebezpečné závadné látky nebo zvláště nebezpečné závadné látky

Ministerstvo životního prostředí
České republiky

Ministerstvo životního prostředí
Vršovická 65, 100 10 Praha 10
Česká republika

www.mzp.cz

ZMOCNĚNÍ K NAŘÍZENÍ VLÁDY

- **§ 14 (5)**
 - způsob hodnocení rizik
 - kritéria posuzování dostatečného finančního zajištění pro provozovatele
 - bližší podmínky provádění a způsobu finančního zajištění k provedení preventivních a nápravných opatření
- HARMONOGRAM PŘÍPRAVY NV
- Vytvoření pracovní skupiny – **XII/2008**
- Vnitřní připomínkové řízení – **XII/2010**
- Vnější připomínkové řízení – **III/2011**

Ministerstvo životního prostředí
České republiky

§ 14 odst. 1 až 4 – účinnost 1.1.2013

Ministerstvo životního prostředí
Vršovická 65, 100 10 Praha 10
Česká republika

www.mzp.cz

SOUČASNÁ STRUKTURA NÁVRHU NV /1/

- **§ 1** – Předmět úpravy
- **§ 2** – Základní pojmy
- **§ 3** – Způsob hodnocení rizik EÚ
- **§ 4** – Základní hodnocení rizika
- **§ 5** – Podrobné hodnocení rizika
- **§ 6** – Kritéria posuzování dostatečného finančního zajištění
- **§ 7** - Bližší podmínky provádění a finančního zajištění
- **§ 8** - Účinnost

Ministerstvo životního prostředí
České republiky

Ministerstvo životního prostředí
Vršovická 65, 100 10 Praha 10
Česká republika

www.mzp.cz

SOUČASNÁ STRUKTURA NÁVRHU NV /2/

- **Příloha č. 1** – Náležitosti základního hodnocení rizika
- **Příloha č. 2** – Náležitosti podrobného hodnocení rizika
- **Příloha č. 3** – Kontrola základního a podrobného hodnocení rizika
- **Příloha č. 4** – Posouzení dostatečnosti a adekvátnosti finančního zajištění

ZÁKLADNÍ HODNOCENÍ RIZIKA

- A. Údaje o provozovateli
- B. Z. o chemických látkách a přípravcích – z. o vodách - z. o odpadech
- C. Popis místa činnosti a okolí
- D. Identifikace scénářů EÚ
- E. Následky dřívější havárie nebo EÚ
- F. Celkový součet bodů

PODROBNÉ HODNOCENÍ RIZIKA

- Podrobně rozvedené body základního hodnocení rizika
- +
- Přijatá a plánovaná preventivní opatření k scénářům vzniku a velikosti EÚ (tech. i org. charakteru)
- Stanovení cílů NO
- Zhodnocení vhodnosti a proveditelnosti NO
- Finanční vyčíslení NO

Ministerstvo životního prostředí
České republiky

Ministerstvo životního prostředí
Vršovická 65, 100 10 Praha 10
Česká republika

www.mzp.cz

HODNOTÍCÍ ZPRÁVA EK

- **Dle čl. 14 odst. 2. ELD**
 - zpráva EK o účinnosti směrnice do 30. dubna 2010
 - ve skutečnosti až 12. října 2010 - KOM(2010) 581
- **Obsah**
 1. Úvod
 2. Účinnost
 3. Fungování vnitrostátních systémů
 - 4. Finanční zajištění**
 5. Závěry a další postup

Ministerstvo životního prostředí
České republiky

Ministerstvo životního prostředí
Vršovická 65, 100 10 Praha 10
Česká republika

www.mzp.cz

FINANČNÍ ZAJIŠTĚNÍ JEDNOTL. MS

- **Povinné finanční zajištění – 8 MS**
(Bulharsko, Portugalsko, Španělsko, Řecko, Maďarsko, Slovensko, Rumunsko, **ČR**)
 - účinnost - až po rok 2014
 - v 3 MS (Portugalsko, Španělsko, Řecko) – původně v r. 2010, zpoždění v účinnosti
- Ostatní MS - **dobrovolné finanční zajištění**

Ministerstvo životního prostředí
České republiky

Ministerstvo životního prostředí
Vršovická 65, 100 10 Praha 10
Česká republika

www.mzp.cz

FINANČNÍ ZAJIŠTĚNÍ /1/

- **Pojistitelé (zajistitelé) – v současné době**
 - rozšíření dosavadního pojištění na škody na ŽP
 - ✓ pravidlo obecné odpovědnosti vůči třetím osobám
 - ✓ pravidlo odpovědnosti za poškození životního prostředí
 - nové specializované samostatné produkty
 - **pojištění – nejpopulárnější nástroj**
- **Jiné tržní nástroje**
 - ✓ bankovní záruky
 - ✓ fondy,
 - ✓ dluhopisy...

Ministerstvo životního prostředí
České republiky

Ministerstvo životního prostředí
Vršovická 65, 100 10 Praha 10
Česká republika

www.mzp.cz

FINANČNÍ ZAJIŠTĚNÍ /2/

- **Neustálý vývoj nástrojů fin. zajištění**
- **Výhodnost jednotl. nástrojů**
 - účinnost z hlediska prevence znečišťování
 - ve vztahu ke krytým nákladům
 - dostupnost pro provozovatele
- **Vždy nutno posuzovat na základě konkrétních podmínek**

FINANČNÍ ZAJIŠTĚNÍ /3/

- 1. Postupný přístup**
 - někt. MS - povinné finanční zajištění pouze na vybrané provozní činnosti
- 2. Nejvyšší částky pro finanční záruky**
 - žádný nástroj neposkytne neomezenou záruku
 - v praxi: 1 - 30 mil. EUR
- 3. Vyloučení málo nebezpečných činností**
 - na základě posouzení rizika možných škod na ŽP by někt. činnosti mohly být ze systému povinného fin. zajištění vyloučeny

FINANČNÍ ZAJIŠTĚNÍ /4/ ZÁVĚRY

1. **Nedostatek zkušeností – nelze nyní zavádět harmonizovaný systém povinného finančního zajištění**
2. Další úvahy o povinném finančním zajištění – možná již před 30.4.2014
 - dle čl. 18, bod 2 ELD – na základě zpráv jednotl. MS EK návrh na novelizaci ELD
3. Posouzení schopnosti existujících nástrojů finančního zajištění v případě havárií velkého rozsahu

Ministerstvo životního prostředí
České republiky

Ministerstvo životního prostředí
Vršovická 65, 100 10 Praha 10
Česká republika

www.mzp.cz

SEZ – ELD

	SEZ	Z. č. 167/2008 Sb.
čas	nespecifikováno	po 17.8.2008
hl. účel	snížení rizikovosti	prevence
před mět	PV, povrch. voda, zeminy, st. konstrukce	půda, voda, chráněné druhy a stanoviště
činnosti	nespecifikováno	Příloha č. 1 k z. č. 167/2008 Sb.
osoba	nespecifikováno	provozovatel
cíl	odstranit rizika pro čl. a ekosystémy	půda – vyloučení rizika pro zdraví čl.; ostat.– návrat do původního stavu

Ministerstvo životního prostředí
České republiky

Ministerstvo životního prostředí
Vršovická 65, 100 10 Praha 10
Česká republika

www.mzp.cz

SOUVISLOST S ŘEŠENÍM SEZ

- **§ 4:** Povinnost provádět prevent. nebo nápr. opatření - provozovatel vykonávající provozní činnost **dle přílohy č. 1**, např.:
 - provozování zařízení k využívání, odstraňování, sběru nebo výkupu odpadů
 - vypouštění odpadních vod do vod povrchových nebo podzemních
 - čerpání znečištěných podzemních vod a jejich následné odvádění do vod povrchových nebo podzemních
 - zacházení se závadnými látkami

ZÁVĚR - REKAPITULACE

- 1. Směrnice č. 2004/35/ES a z. č. 167/2008 Sb. - základní principy**
- 2. Směrnice č. 2004/35/ES a z. č. 167/2008 Sb. - finanční zajištění**
- 3. Současný text NV**
 - struktura
 - hl. principy
- 4. Hodnotící zpráva EK**
- 5. Souvislost ekologické újmy a SEZ**

UŽITEČNÉ ODKAZY

- www.ec.europa.eu/environment/liability
- www.envliability.eu -REMEDE (Resource Equivalency Methods for Assessing Environmental Damage in the EU)
- www.cea.eu
- www.nrdonline.com - ad-Hoc Industry Natural Resource Damage Group

Ministerstvo životního prostředí
České republiky

Ministerstvo životního prostředí
Vršovická 65, 100 10 Praha 10
Česká republika

www.mzp.cz

Děkuji Vám za pozornost

RNDr. Pavla Kačabová
Ministerstvo životního prostředí
pavla.kacabova@mzp.cz

Tel.: 267 122 069
mobil: 724 256 077

Ministerstvo životního prostředí
České republiky

Ministerstvo životního prostředí
Vršovická 65, 100 10 Praha 10
Česká republika

www.mzp.cz

